

Baidena uzvara priecē tirgu

Pārmaiņas enerģētikā, tirdzniecības sakaru uzlabošanās un kāpums biržās

Mārtiņš Apinis

NESEN notikušo ASV prezidenta vēlēšanu vēl neapstiprinātie, taču jau zināmie rezultāti, kuri rāda, ka nākamajos četros gados republikāni Donaldu Trampu nomainīs demokrāts Džo Baidens, radījuši gandarījumu Eiropas politiķu vidū, jo viņiem varētu būt vieglāk sastrādāties ar jauno prezidenta administrāciju.

Positīvs skats uz notiekošo bijis arī finanšu tirgus dalībniekiem, kuri reaģējuši ar pirkšanas aktivitāšu pieaugumu investīciju ziņā riskantākajos ieguldījuma segmentos, tajā skaitā akcijās. Tradicionāli ticis uzskatīts, ka biržas pozitīvāk vērtē republikāņu kandidāta uzvaru, taču Dž. Baidena priekšrocība ir lielāka prognozējamība atšķirībā no viņa priekšteča D. Trampa. Tiesa, arī D. Tramps kopumā ir bijis labvēlīgs gan vietējai ekonomikā, gan akciju tirgiem, piemēram, saistībā ar nodokļu reformu.

Labāk sastrādāties

Tikmēr Džo Baidena pluss gan politikā, gan ekonomikā ir lielāka atvērtība dialogam. Komentējot perspektīvas, *SEB bankas* ekonomists Dainis Gašpuitis teic – kā Dž. Baidena priekšrocība tiek minēta spēja sastrādāties pat ar oponentiem. «Baidena ilgā laikā politiskā pieredze var sekot spēju panākt kompromisus. Politiski tālredzīgi būtu izmantot Trampa veiksmīgākās iestādes un tās turpināt, ņemot vērā, ka cēnīti visos jautājumos ieslēgt atpakaļgaitu un mēģināt nostādīt lietas četrus gadus senā pagātnē ir lemti neveiksmi. Tādēļ, domājams, daudzos jautājumos ASV nostāja nemainīsies, piemēram, attiecībā uz Ķīnu, bet noteikti mainīsies pieeja jautājumu risināšanai, piemēram, attiecībā uz Irānu,» spriež D. Gašpuitis. Runājot par to, kā Dž. Baidena darbība var ietekmēt Latviju, *SEB bankas* eksperts teic, ka mūsu valstij ir svarīgi, kas no priekšvēlēšanu izteikumiem īstenošies politikas maiņā attiecībā uz Krieviju. «Sagaidāms, ka retorikas līmenis ASV kļūs mazāk egocentrisks, īpaši attiecībā uz sabiedrotajiem, bet liela piekāpšanās ekonomiskos jautājumos varētu izpaļikt. Katrā ziņā gaidas var nepiepildīties. Tas tādēļ, ka jebkuru piekāpšanos pat ideālu vai vērtību vārdā izmantos oponenti. Nav šaubu, ka D. Tramps aktīvi kritizēs jaunās administrācijas darbu un tam izmantos jebkuru novirzi no līdzšinējā kursa. Tādēļ var paiet labs laiks, līdz izkristalizēsies jaunās administrācijas politiskais vektors,» secina D. Gašpuitis. Viņaprāt, ekonomiskās attiecības starp Eiropas Savie-

▲ PAR Džo Baidena galveno trumpi salīdzinājumā ar viņa politisko konkurentu Donaldu Trampu tiek uzskatīta atvērtība dialogam. Pateicoties tai, visticamāk, uzlabosies ASV un Eiropas tirdzniecības attiecības, un nevar izslēgt, ka civilizētā pasaules tirgus aprītē var atgriezties arī Irānas nafta. FOTO - AFP/SCANPIX

Džo Baidena administrācija būs pretimnākošāka ES un Lielbritānijai. Konstantīns Goluzins

nību (ES) un ASV uzlabosies. «Pieļauju, ka ASV centīsies vairāk iesaistīt ES daudzu globālo jautājumu risināšanā, tai skaitā paplašināt globālās tirdzniecības attiecības. Prognozēju, ka būs cēnīti uzlabot savstarpējo ekonomisko sadarbību, kas uzlabos arī mūsu valsts eksporta iespējas. ASV tirgus pēdējos gados Latvijas eksportam ir kļuvis arvien nozīmīgāks. Taču daudzos jautājumos domstarpības nezudīs, jo ES vēlēšies kļūt tehnoloģiski patstāvīgāka, piemēram, kontrolēt vai aplikt ar nodokļiem tehnoloģiskos milžus, bet domstarpību risināšana ritēs korektāk un ne tik konfrontējoši. Noteikti būs spēcīgāks dialogs, tas ir, noteicošo lomu atkal spēlēs

diplomātija,» vērtē *SEB bankas* eksperts.

Svarīgs arī Senāts

Vienlaikus D. Gašpuitis arī norāda, ka vēl kādu laiku saglabāsies nenoteiktība attiecībā uz to, kurš kontrolēs ASV Senātu. Ja vairākumu saglabās republikāņi, daudzie priekšvēlēšanu un ne tikai priekšvēlēšanu priekšlikumi tā arī paliks ideju un lozungu līmenī, uzskata tautsaimniecības speciālists. Tas arī attiecas uz nodomiem par nodokļu celšanu uzņēmumiem un iedzīvotājiem ar augstiem ieņēmumiem, būtisku minimālās algas paaugstināšanu, daudzajām zaļajām iniciatīvām un visai jūtīgo tēmu – veselības sistēmas reformēšanu.

Pēc *SEB bankas* eksperta domām, šobrīd aktuālākais jautājums ASV un pasaulei ir jaunās fiskālās programmas sākšana, kas var izrādīties liesāka par demokrātu iezīmētajiem diviem triljoniem ASV dolāru jeb aptuveni 1,7 triljoniem eiro. Programmas sākšana varētu ievilkties līdz janvāra beigām, kas nav vēlami, jo tā ir nepieciešama jau šobrīd, uzsver bankas ekonomists.

Tirgos pozitīva noskaņa

Baltic International Bank Aktīvu pārvaldīšanas nodaļas vadītājs Konstantīns Goluzins skaidro, ka pirms vēlēša-

nām Džo Baidens ir paudis savus uzskatus par daudzām nozarēm, līdz ar to viņa kā ASV prezidenta iespējamie turpmākie soļi finanšu tirgus dalībniekiem jau ir zināmi. Finanšu tirgi pagājušās nedēļas sākumā reaģēja uz ziņām par vēlēšanu iznākumu, akciju cenām pieaugot visos pasaules lielajos tirgos. Tā kā visa informācija par iespējamām pārmaiņām pēc vēlēšanām finanšu tirgus dalībniekiem ir zināma, turpmākās tirgus pārmaiņas var notikt, tikai parādoties kādai jaunai informācijai, skaidro K. Goluzins.

Pēc finanšu eksperta domām, galvenie Dž. Baidena prezidentūras darāmie darbi bez cīņas ar pandēmiju un tās sekām būs klimata jautājumu risināšana, Trampa laikā samazināto nodokļu paaugstināšana iepriekšējā līmenī, kā arī cīņa ar lielajiem tehnoloģiju gigantiem, atņemot tiem imunitāti tieslietas un likvidējot to monopolu. Lielāki nodokļi negatīvi ietekmēs jebkura uzņēmuma peļņu, bet palīdzēs mazināt sabiedrības ienākumu nevienlīdzību.

«Ieguvēji būs uzņēmumi, kas strādā zaļās enerģijas sfērā, un, domājams, ka ieguvumi no valsts atbalsta šim sektoram atsvērs tiem uzliktos lielākos nodokļus. Lielākie zaudētāji varētu būt lielie tehnoloģiju uzņēmumi, ku-

riem var nākties maksāt nodokļus arī ārvalstīs, jo uzskatāms, ka Džo Baidena administrācija būs vairāk pretimnākoša ES un Lielbritānijai, kas jau ilgāku laiku mēģina aplikt ar nodokļiem lielos informācijas tehnoloģiju gigantus valstīs, kurās tie gūst peļņu. Tāpat domājams, ka sliktāk klāsies naftas ieguves kompānijām, jo šie uzņēmumi neiekļaujas klimata neitralitātes mērķos. Slānekļa naftas ieguve turpināsies līdz brīdim, kamēr to nespēs aizvietot zaļā enerģija, tomēr visas Trampa ēras privilēģijas zudīs,» uz ieguvējiem un zaudētājiem norāda *Baltic International Bank* finanšu tirgus eksperts.

Tomēr bremsēšanās ASV slānekļa naftas ieguvē vēl nenozīmē, ka melnā zelta cenas kopumā varētu pieaugt. Ja Irānas paziņojumi par gatavību sadarboties ar jauno ASV administrāciju iegūs taustāmu rezultātu, tas var nozīmēt šīs Persijas līča valsts naftas atgriešanos pasaules tirgū. Lielāks piedāvājums savukārt var radīt labvēlīgus apstākļus tam, lai šī svarīgā oļūdeņraža resursa cena samazinātos. Savukārt iespējams atbalsts zaļās enerģijas sektoram var radīt līdzīgu pavērsienu, kā šīs desmitgades sākumā notika ar slānekļa naftu. Proti, tehnoloģiskais progress un zemas aizņēmumu procen-

Ekonomika

Atsevišķi ASV ekonomikas dati

- Iekšzemes kopprodukta pārmaiņas šā gada 3. ceturksnī pret 2019. g. 3. ceturksni: **minus 2,9%**
 - Gada inflācija oktobrī: **1,2%**
 - Gada pamatinflācija oktobrī: **1,6%**
 - Bezdarba līmenis oktobrī: **6,9%**
 - Vidējās strādājošā atalgojuma stundas likmes pārmaiņas oktobrī pret 2019. g. oktobrī: **plus 4,5%**
- Avots: [Tradingeconomics.com](https://tradingeconomics.com)

tu likmes iepriekš nerentabla slānekļa naftu padarīja par daudzsoļošu ekonomisko projektu, kura īstenošanās gaitā ASV vairs nav atkarīga no ārvalstu naftas piegādēm un arī ir kļuvusi par oļūdeņraža resursu eksportētājvalsti. Nav izslēgts, ka līdzīgs pavērsiens rentabilitātes ziņā varētu notikt ar dažādiem alternatīvās enerģijas segmentiem, kurus varētu stutēt gan agresīvas monetārās politikas rezultātā nodrošinātās zemās procentu likmes, gan tehnoloģiju attīstība, sevišķi tad, ja tiks īstenoti gaidāmā ASV prezidenta solījumi vairs neizsniegt licences jauniem slānekļa naftas projektiem. ●